

Der foreligger os derhos Udkast til en Krigsstats-Lov, som useilbarligt ogsaa, i alt Fald med enkelte mindre betydelige Modificationer, vil gaae igjennem, og efter dette Udkast skal Krigsstaten bæres baade af det privilegerede og af det uprivilegerede Hartkorn, lige af begge Slags Hartkorn; hvilket Selvsamme ogsaa fandt Sted med den tidligere Krigsstat efter Art. af 5te Juni 1848; og, hvis Nødvendigheden skulde kræve yderligere Paalæg, ville vistnok ogsaa disse blive at fordele ligeligt paa det privilegerede og det uprivilegerede Hartkorn. Men fordi Landet er stædt i Nød, skal Lovgivningen ikke blive uretfærdig, og det vilde, som jeg mener allerede at have godtgjort, være en Uretfærdighed at lægge en ny Skat særskilt paa det privilegerede Hartkorn. Henvisningen til Landets farefulde Tilstand og til danske Borgers patriotiske Følelser har derfor i denne Sag ikke sin rette Plads; thi ethvert Offer, som er fornødent, skal tilveiebringes og vil — som vi haabe — blive tilveiebragt, og det privilegerede Hartkorns Besiddere holde sig ikke tilbage. Men, ligesom en ny Stats Ligning paa det privilegerede Hartkorn alene ikke vilde kunne bestaae med Retfærdighed, saaledes kan heller ikke det paaberaabte patriotiske Hensyn retfærdiggjøre at have Skattelettelsen uden Erstatning; thi, som sagt, det er i Grunden det Samme. Forsaavidt man har troet at kunne henvise til en Passus i de Roeskildske Provindsialstanders Petition, den nemlig, som findes i det, det oprindelige Lovforslag vedsoiede Bilag Lit. B. Side 26 nederst, og som indeholder, at det efter Standerforsamlingens Mening „vilde være ei blot høist ubilligt, men under Forhold, da der ei behøves nye Skattepaalæg, endog uretfærdigt, at paalægge det frie Hartkorn samme Skattebyrde, som det ufrie, uden at give Bederlag for denne Byrde“, skal jeg blot bede de Herrer at eftersee, hvad herom findes anført i Landbocommissionens Betænkning Side 6—7, hvor, som mig synes, denne Grindring tilstrækkeligt er imødegaaet.

Forudsat nu, at Erstatning skal gives, opstaaer derefter Spørgsmaal om, hvorledes denne Erstatning skal udredes, hvor stor den skal være, og til hvormange den skal udstrække

sig. Her aabner sig en vid Mark for Betragtningen, og jeg vilde misbruge den ærede Forsamlings Tid, hvis jeg for Tiden vilde indlade mig paa at drøfte alle de derhen hørende Punkter, som her i Salen ere blevne berørte. Jeg skal derfor kun tillade mig i al Korthed at bemærke, at det vistnok ingenlunde gaaer an, at indskrænke Erstatningen til Jord, som har været i Handel og Bandel; thi det er tilstrækkeligt, naar i denne Henseende den ærede Rigsdagsmand for Holbek Amts 2det District (Tscherning) har udhævet, at der i alt Fald kun er faa, meget faa Jorder, som ikke, siden Stattesprivilegiet opstod, have været i Handel og Bandel. Men den samme ærede Rigsdagsmand meente derimod, at Communer, offentlige Stiftelser, Universitetet, Sorø Academie og overhovedet alle Indretninger, som staae under Statens Herredømme, maatte være udelukkede fra Erstatningen. Da jeg forrige Gang havde Ordet, berørte jeg det samme Punkt, men jeg gik hen over det, fordi den ærede Rigsdagsmands Mening aldeles ikke fra hans Side var bleven nærmere motiveret. Vel er der heller ikke senere fremkommet Noget til Begrundelse af hans saaledes udtalte Mening, men jeg skal dog nu tillade mig et Par Ord derom; det er nemlig ingen rigtig Tanke, at de af ham omtalte Indretninger staae under Statens Herredømme i den Forstand, hvori det maatte tages, hvis Sætningen skulde være begrundet. De egentlige Statsmidler staae under Statens ubetingede Raadighed, men om de Midler, der tilhøre Communerne, de offentlige Stiftelser, Sorø Academie eller andre lignende Indretninger, gjælder dette ikke. Den ærede Taler vil maafee sig: det burde gjælde! Jeg svarer ham, at deri er jeg ikke enig med ham, og navnlig ikke, forsaavidt saadanne offentlige Stiftelser angaaer, som tildeels skylbes privat Goddædighed; men deri vil dog vistnok den ærede Taler være enig med mig, at det nu engang ikke er saaledes, det stemmer ikke med de bestaaende Forhold, og til disse Forhold bør jo dog den paatænkte Lovreform slutte sig; det kan jo dog ikke hjælpe, at vi under denne Sag ville drage Alt ind og kaste Alt sammen; vi maae knytte den Reform, hvorom her er Spørgsmaal, til Forholdene, saaledes